

הלכות יום טוב סימן תקיח

מתר (יג) לשלח לו על־ידי אינו־יהודי, כגון שצריך להחזיר משכון (יד) לאינו־יהודי אלם (טו) וכדומה לזה (מרכי ספ"ק דביצה ובי"ב בשם תוס' פ"ק דמכות): **ג** *לקח עץ (טז) שאינו מיוחד לשפור וצלה בו בשר, (יז) אסור (יח) לטלטלו אחר־כך, (יט) שאינו כלי, (כ) אלא שומטו (ד) ומניחו בקרן־זוית (כא) כדי שלא יזוקו בו, (כב) *אפלו אין עליו בשר כלל: הגה (כג) ולצורך (ה) אכל־נפש מתר לטלטל הכל (כד) אפלו מקצה (ומכ"ס פ"א ומרכי ר"פ בכל מערבין): **ד** (כה) מתר לטלטל סלם

1 מימא דאמרי
ביצה כ"ח ז' שם
וכתבא ח משנה שם
ס' וכתב הלל

באר היטב

לצלות בו שנית בשר, מתר, ט"ז: (ה) אכל. פרוש, כשצריך למקום השפור להעמיד שם קדרה מתר לסלקו:

זה שמחה וטיהול לגדולים, אבל לקטנים אין מוחין. ונ"ל דשאר מיני שחוק דתין כמו בשבת, ע"י סימן שלח, מ"א: (ז) ומניחו. ואם רוצה

משנה ברורה

כדאיאת לעיל בסימן תקיב: (יג) לשלח לו וכו'. אף דאמריה לעכו"ם שבות, במקום צורך כהאי גונא סמיכין אפוקים דרשות הרבים שלנו פרמלית הוא, והוי שבות דשבות במקום צורך ושרי, וכמבאר בסימן שכה סעיף ב: (יד) לנכרי אלם. ואפלו לית בה חשש סנה: (טו) וכדומה לזה. כגון מפני דרכי שלום, וכנ"ל שם: **ג** (טז) שאינו מיוחד וכו'. ולא תכלהו מבצרב לקח, ומכל מקום מתר להשתמש בו לצורך זה, וכדלעיל בסימן תקב סעיף ג בהג"ה, ומירי שנהיה עץ גבש שראוי להסקה, וכמו שנתבאר שם במשנה ברורה סעיף־קטן כב: (יז) אסור וכו'. דעל־ידי העזיה נעשה השפור מאוס ומקצה, ואף להפתיחין מקצה ביום־טוב, (כג) דעת פמה אחרונים דהקא אסור משום שאין עליו תורת כלי: (יח) לטלטלו. אם אינו צריך (כד) עוד לצלות בו (כס) או להסיק בו תנורו, דעצים לא נתנו אלא להסקה וכהאי גונא: (יט) שאינו כלי. רוצה לומר, דעל־ידי־זה שעושה בו מצוה שפור (כו) לא נעשה כלי: (כ) אלא שומטו. רוצה לומר, שאינו רשאי לטלטלו אחר צליחתו ולהניחו כדרכו⁹⁰, אלא שומטו (כ) מהר בגרינה וטלטול מן הצד עד שיעבירו מלפניו לקרן־זוית: (כא) כדי שלא יזוקו בו, וכההיא דלעיל סימן שח סעיף יח לענין קוץ ברשות־הרבים⁹⁰. ומיהו, התם לא הצריכו טלטול מן הצד משום דהוא (מ) הקא דרבים: (כב) אפלו אין עליו בשר כלל. וכל זה במנחם במקום שעוברין בני־ביתו שם, וכמו שכתב המחבר 'כדי שלא יזוקו, הא אם מנח מן הצד (כט) אסור לזוז אותו: (כג) ולצורך אכל־נפש וקנין אבנים או עפר המנחים לפני פרות, מתר לטלטלם ולהסיקם כדי לבוא אל הפרות, וכמו שנתבאר לעיל (ל) סוף סימן תקט, והוא הדין בענינו מתר לטלטל העץ ולהסירו ממקומו שמנח, אם צריך להעמיד שם אכל־נפש⁹¹ וכדומה בשביל שמחת יום־טוב. וכל זה בשביל אכל־נפש ושמחת יום־טוב, הא לצורך גופו ומקומו בעלמא אסור, וכדלעיל בסימן תקב סעיף ג. והנה

באור הלכה

ליום־טוב, דברים שיש בהן צורך הלא מתר אף בלי ערב, ולא תקנו כלל לקברים שאין צורך בהם, ואפלו ערב בו מהני: * לקח עץ שאינו מיוחד וכו'. אבל אם הוא מיוחד לעלי, בין אם הוא של עץ או של פתוח, תורת כלי עליו ומתר לטלטלו בכל ענין שירצה (בית־הש"ץ, וכן פתח הרש"ל, ע"ש). ומפרי מגדים משמע דרק לצורך גופו ומקומו מתר, ככל הפלים (הנהי שפלאכתו לאסור⁹²). וענין בחודשי הרשב"א ובחודשי הנ"ח ששקפשים הסוגיא בשפור של פתוח, ענין שם מה שהצריכו בו, ואנו פרשנו לפי פרוש הטור וכמו שהעתיקו המחבר, (וצריך עיון⁹³): * אלא ששומטו, ענין משנה ברורה ומה שחלקנו בין ידון דידן להתיא דקוץ, והוא כדי לישב קשית ה"ש [והתירוץ הוא דחוק גדול]. ומעין זה פתח בתקדמתו וכן מוכח מהמאירי, אלא דקשה עוד מההיא דסימן שח הנ"ל בסעיף ו בהג"ה, ומקורו מכל־בו, דשקרי כלים במקום שיכולין להזיק, כגון זכוכית שנשברה על השלחן או בפית במקום שחולכין, מתר לטלטל השברים ולא הצריך שם טלטול מן הצד: ואפשר דזכוכית כר טפי הקא ולא התמירו לעשות שני (ויש לכתן זה בדברי המאירי שהכתיב בשער־העיון). ויותר נכון לומר, דאם נחמיר כבאן הפוסקים דאף לבינא צריך לשמט דוקא, הוא הדין גם שם כן, ואפשר הכל־בו כתב שם עקר הדין ואבש שטפה לא נחית שם לכאן הפרטים, וכן מצאתי שם בעלת־שבת שכתב: ומיהו אם יכול לטל הנכוכית על־ידי טלטול מן הצד לא לטלטל להניא, ענין שם, וצריך עיון: * אפלו אין עליו בשר כלל. ענין משנה ברורה סעיף־קטן כב. ומבאר בעבודת־הקדש להרשב"א, דבש עליו בשר, אפלו בפחות מפינת מתר לשמטו⁹⁴, אפלו במקום דליכא למחש להקוץ, ומקורו מההיא דרב מלכא דאמר שומטו, וצלה קאמר רב חיא בר אשי: והוא שיש עליו בשר, ועל־פתיח דלאו מטעם הנהג והוא, תדור מימא דבינא אחר זה, שאמר: אפלו אין עליו וכו' מירי דהוי אקוץ, ומשמע דאמרי קמאי לאו מטעם קוץ קשרו, אלא דידון דיש עליו מעט בשר, אף שאינו שעור חשוב, אין לאסור, וגודו בש"ס והוא שיש עליו בשר, וכן הוא הנדקא בעטור ובאור וירע ובשבל־קט ובחודשי הנ"ח, ולפי זה מוסיף הרשב"א עוד שם דהנהי עליו פינת בשר או צריך אפלו לעשות שני וטלטל להניא ואפלו שלא במקום הקא, וכמו דאמרינן לענין עוד במתניתינו בפרק קמא דביצה דאם יש עליו בשר מטלטל את העור אבקה, וכן כתב הר"ן, וכן משמע דעת הנ"ח, ענין בחודשיו. ודע, דלגרוסנתו בש"ס, והיא גמ"כ גרסת הר"ף והרא"ש, דין בתרא של הרשב"א אין לו

שער הציון

לעיל סימן תקיב בבאור הלכה בשם איהו פוסקים, מלאכה בעבור נכרי גרע טפי, ואפשר דבהי לכלי עלמא אסור ואפלו מדאורייתא. ולענין צורך בהמתו, ענין שם בבאור הלכה. וענין בפני־יהושע ובקרבן־זמנאל בסוגיא דביצה י"ב שכתבו גמ"כ ענין ז'ה, ולפי זה אין רציה להוצאה שלא לצורך בעלמא. ומיהו, להפוסקים שהבאנו בריש סימן זה להוצאה שלא לצורך כלל מדאורייתא אסור, בודאי גם בגדון דידן אסור מדאורייתא לכלי עלמא: (כג) תוספות וכו', וכן פסקו רש"ל ואלהי רבה והג"ח: (כד) דאם צריך לצלות מתר לחזו כדי לצלות, אבל לא מקום לזה נפמינ': (כס) במכל־שפן דלצלות בו והתירוץ רק משום מה' לי לצלות בו מה' לי לצלות בגחלתו, וכדלעיל סימן תקב סעיף ג, ענין שם: (ס) ולהכי מתר לצלות בענין שאינו מוכן, ולא דמי לסימן תקו סעיף ג, ענין שם⁹⁷: (סג) כן פרש רש"י בההיא דשומטו' נאלא שרש"י סבר דלפי מסקנתו בינא מתר אפלו טלטול גמור, והטור אינו סובר כן, ענין בית־הש"ץ וכן פרש בבית־הש"ץ דעת הטור שהם דברי המחבר. ודע, דלש קצת מפרשים דהאי 'שומטו' הוא כדרכו, ורוצים לומר, שלוקחו תפך מתחית העלי ומניחו, ענין במאירי לתד לשנא, ובחודשי הרשב"א הביא זה בשם התוספות, ולא צריכא לפי זה לשלח בין שהיא דתכא להתיא דקוץ, מיהו בעבודת־הקדש העתיק להניא כפרוש רש"י, ענין שם: (מ) חמיר־משה. ולפי זה אם נמאע שפור בשבת ברשות הרבים יהיה אסור לטלטלו פחות פחות מאביע אמות. וכן פתח במאירי לאסור וזה לשונו: דאף־על־גב דמנמי לה לקוץ, לאו דמיון גמור הוא, שאין הקוץ מצוי פליק: (מב) עבודת־הקדש: (ל) ענין שם במגן־אברהם: (לג) נש"ל ואלהי רבה והג"ח ופרי־מגדים, וענין במאירי שרצה לומר גמ"כ מתחלה דלצורך גופו ומקומו מתר לטלטל השפור, אין לדעת ש"י דטעם שמואל הוא משום דהוא מאוס, אסור אף לצורך גופו ומקומו, והנהי בצורך השעם דאין עליו תורת כלי, כמו שכתבו התוספות, ובחודשי הנ"ח הסכים גמ"כ דהשעם הוא משום דהוא מאוס, וכן בר"ן ובאר ור"ת, וענין שם בר"ן דהקא אסור אף למאן דלית לה מקצה בעלמא:

הלכות יום טוב סימן תקיח

קמב

באר הגולה

ט פלשנא קמא שם
בגמרא לקלא,
הראשון בשם
האנשים ושאר
פוסקים י בריהא שם
הדברי
כ צנתי לעיל

של (ו) שובך (כו) משוכך לשוכך (כו) טאפלו ברשות הרבים, (כח) אכל סלם של עליה אסור (כט) בטלטול: ה' להוציא גרף של רעי ולהחזירו, קדינו בשבת כף דינו ביום טוב (וענין לעיל סימן שח (ל) סעיף לה): ו' לבהמה שמתה ביום טוב, * אם היתה (לא) מסכנת מערביוס טוב (לב) הרי זה (ו) מתתכה לכלבים, ואם לא היתה מסכנת, * אף על פי שהיתה חולה הרי זה מקצה (לג) ולא יזינה ממקומה: ז (לד) מתחילין בערמות התבן

בסימן שח סעיף לה ל שם כ"ו וקומתם וצירא למתיו וקומת הר"ף, וכן כתבו שאר פוסקים מ משנה וקמא שם ל'

באר היטב

(ו) שובך. דשוכו מוכיח עליו, אבל שאר סלמות של בית אסור, וכ"כ ביש"ש, והוסיף דאפלו בבית אסור לטלטל, והמקל בבית לא

משנה ברורה

לטלטל. כדי לטל גזלות (גכ) לצורך יום טוב, (גכ) ואפלו הנה אפשר לו מאתמול: (כו) משוכך לשוכך. והוא הדין (לד) אם עומד במקום אחר, שמתר להעמידו לשוכך: (כז) אפלו ברשות הרבים. ורצה לומר, (לס) שהשוכבין היו ברשות הרבים, או (לו) שמעביר הסלם דרך רשות הרבים, ולא חלשין שמא יאמרו שמטלטל הסלם לצורך ציטת מלאכה, (לב) דסלמות של שוכבין נכרין ומתחדין ונדעי דלשוככו הוא מולכו; (לז) ומרי שהיך היונים מבעוד יום, וביונים דמהני הנהה על פי האפנים המבארין לעיל סימן תצו סעיף קט"ז: (כח) אכל סלם של עליה אסור וכו'. דהרואה (לט) יאמר דלהטיח גגו הוא מטלטל סלם זה, וכדרכו תמיד בחל. (מ) ואפלו לטלטלו רק ברשות הרבים נמי אסור, דכל מקום שאסור משום מראית עין, אפלו בחדין חדרים אסור. וכתבו הפוסקים, דאפלו בלא טלטול לשוכך אחר, רק להטותו מקן זה לקן אחר באותו שוכך גופא, גם כן אסור. וסלמות שמיוחדות לתשמישם בשפנים הבית ומטלטלים אותם תמיד מן זית זו לזית

הפסיד, מ"א: (י) מתתכה. דוקא כשהיא קשה, קמ"ש סימן שכו ס"ו; וילמן דשרי מקצה, אפלו בריאה שמתה שרי, מ"א. נאכל באור הלכה מקום. ומצאתי בבלא רבה שהעיר להביא להרשב"א ונשאר בקרין עינה באשר לא נאה כל הני פוסקים שכתבנו, וענין בחדישי הרשב"א: * אם היתה מסכנת. והנה השלחן צריך פסק בדעת הר"ף והנמכ"ם והרא"ש, כפי גרסתם בש"ס וקמבאר בבית יוסף, והנה הבי"ח כתב דנכון להחמיר אף במסכנת, נקראת רש"י ותר"ה דגם במסכנת פליגי רבי יהודה ורבי שמעון ולרבי יהודה אסור אף בזה. והנה אף שמצאתי גם להרא"ה בחדישו והמאירי דסבירא גם כן נקראת רש"י, מכל מקום נראה לעניות דעתי דאין להחמיר בזה, אחר דבאלא הכי כפה פוסקים סבירא להו דמקצה שרי ביום טוב כרבי שמעון ויודלעיל בסימן תצה סעיף ד פה"ג, וכל שכן בזה לדעת הר"ף והרא"ש והרמב"ם שלי עלמא מורה בזה דשרי, וכן סתמו האחרונים: * אף על פי שהיתה חולה הרי זה מקצה. משמע מלשון זה דלאמין דלית לה מקצה שרי בחולה, ותגר"ח כתב דמקצה זה חמיר טפי, דהוי לה מקצה גדולה, דמעקרא כשהיתה חיה לא היתה עומדת לכלבים ועומדת לכלבים, ועל כן למאי דכתב רמ"א בסימן תצה דבגדול נהגין לאסור, גם בזה אסור⁴², ואין להקל רק במסכנת. וענין לעיל בסוף סימן תצו במשנה ברורה סעיף קט"ן נא ובשער הציצין שם ובסימן תצט במשנה ברורה סעיף קט"ן טו ובשער הציצין שם:

שפנגורו אם מולכים אותם, יש דעות בין הפוסקים: (מא) יש אומרים דשרי, דדוקא סלם של עליה שהוא גדול וחוזי לעלות עליו לגג לתקנו, חלשין שיאמרו להטיח גגו הוא שרי, מה שאין כן סלם שבבית שאינם ראויים לעלות עליהם לגג, דינו כסלם של שוכך. (מב) ויש מהממירם בזה ודעתם, דלא הקלו אלא בסלם של שוכך, שנכרים הם בצורתם וכלי עלמא ודעי דלשוכך ממטי להו, אבל לא בסלם שלם, (מג) דאפלו כשהם קטנים, זמנין דמסמיך להו לזוים היוצאים מן הכתלים ועולה לגג. ולענין הלכה, (מד) ברשות היחיד יש לסמוך להקל לטלטל סלם שבבית⁴⁶, (מה) ובכרשות הרבים נכון לכתחלה להחמיר: (כט) בטלטול. אבל בלי טלטול (מו) שרי לעלות עליו⁴⁷ לעלותו או לשוככו. ודע, דמלשון המחבר משמע (מז) לכאורה דסלם של עליה דין מקצה יש לו, אבל הגר"א בבאורו (מח) מצד דאינו מקצה ולא אסור בסלם טלטול והזנה ממקומו, אלא טלטול של הולכה לאיזה תשמיש או אפלו הטיה לתכלית זה: ה' (ל) סעיף לה⁴⁸. וכן מה שמבאר שם בענין זה בסעיף לד⁴⁹ ובסעיף לו⁵⁰ גם כן (מט) שכן בענינו לענין יום טוב: ו' (לא) מסכנת וכו'. דמערביוס טוב דעתה צלה פנין שהיא קרובה למיתה: (לב) הרי זה מתתכה. ודוקא ששקה להם לאכל בלי חתיכה, הא יכולים לאכל כף (נ) לא מטרחינן בכדי, ויודלעיל בסימן שכו סעיף ז [אחרונים]: (לג) ולא יזינה ממקומה. ולישאר אומרים בסימן תצה דמקצה שרי ביום טוב, אפלו בבריאה שמתה גם כן שרי⁵¹, כן כתב המגן אברכה, והוא לפי דברי המחבר לעיל בסימן שכו סעיף ז, וכבר כתבנו שם במשנה ברורה דעת החולקים, דבבריאה שלא היה לה לאסוקי אדעתה, לכלי עלמא אסור, (נד) ובתקנות עומדות דמי דמקצה הם לכלי עלמא, ודוקא בהיותה חולה שרי למאן דלית לה מקצה. וענין באור הלכה: ז (לד) מתחילין וכו'. המתחבר קצר בזה, ובאור הענין כף הוא, (נז) דלמאן דאית לה אסור מקצה ביום טוב, אין מתחילין להסתפש באוצר ביום טוב אם לא הזמין מערביוס טוב, כגון אם היה לו ערמה של תבן שאצור שם למאכל בהמותיו להסתפק מהם לאחר זמן, או שפנס עצים לאוצר להסתפק מהן לימות התרף, אסור לו (נח) להסתפק מהן ביום טוב, בין להסקה (נד) בין להאכיל מהתבן בהמותיו, וקאמר

שער הציצין

(גכ) ואם מטר החזיר את הסלם אחר כך על מקומו הראשון, עין בשית ר"י בר ברוך ששבי האלפסי, וענין בשערי השלחן ובצל"ח: (גכ) בית מאיר: (לד) מאיר: (לה) מאיר: (לו) הגר"ז: (לז) רש"י ושאר פוסקים. וענין מאיר: (לז) חוספות: (לז) רש"י: (מ) פוסקים: (מא) הוא דעת רבנו תם. והנה הש"י האריך, וקטב דבריו, דלא כהשן ובגדול תליא מלמא, אלא אפלו בגדולים פנין שמתחים תמיד לתשמיש הבית שהוא מטר לא חלשין שיאמרו להטיח גגו הוא צריך, אלא אברכה, מטלטל אותם לתשמיש התדירין: אבל באמת ברא"ש פרק חלוץ מבאר להדיא דשריתן מפני שהם קטנים ולא חזו לעלות עליהן לגג וכבר תפסו בזה כספר גהרשלוס, וכן מבאר בהדיא בחדישי הרשב"א שם ובחדישי הרשב"א, אמנם בחדישו לביצה כתב שם בפנים אחרים קצת, עין שם שהביא שפי סברות וסבא ראשונה היא בעין סברת הש"י, וצריך עיון: (מב) סברת הרב רבי אברהם בתוספות: (מג) הגר"ז: (מד) אחרונים. וענין בתוספות עריבין דף עז, דלשנא קמא דרבי חייא אפלו בשל עליה מטר ברשות היחיד, וכן מסתפק בזה הרא"ש בפרק קמא דביצה, וכן פסק השלטי"גבורים, ואף דאין לא נוכל לסמוך להקל בזה אחרי דהסור וכן כפה פוסקים מחמירין בזה, על כלי פנים הסלמות שבבית יש לנו להקל: (מז) כן משמע מגן אברכה. ובאלה רבה מקל בכל גוה: (מו) הגר"ז, וכן כתבנו לעיל בסימן שח במשנה ברורה סעיף קט"ן פב: (מז) וכן משמע ביהר לעיל סימן שח סעיף יט שדכריו נובעים מדברי הרמב"ם, והוא כתב שם להדיא ששם מפני שאינו כלי, ודברי הרמב"ם נובעים מזה שכתב בחדישי הרשב"א ערובין דע דע ובביצה דף ט בשם הרבנו חננאל והראב"ד, וענין בפרק כו מהלכות שבת הלכה א ובמגיד שם: (מח) וכתב לישב בזה קשית התוספות. אכן קשה, שהרי הגר"א הוציא דכריו מלשון הרשב"א בעבודת הקדש, והרשב"א גופה מקשה קשית התוספות, עין בחדישו לערובין וביצה, ועל כן דמילא אפלו טלטול בעלמא אסור שמא יאמרו שמטלטלו כדי לתקן גגו, וצריך עיון: (מט) פוסקים: (נ) ובאלה רבה מסתפק לענין יום טוב, עין שם: (נא) הרשב"א בעבודת הקדש, וכן הוא דעת הסור בסימן זה, וכן משמע דעת י"ש של שלמה, עין שם בסימן יז: (נב) גמרא: (גכ) ואפלו בטלטול אסור לרעה זו [פוסקים]: (נד) להם משנה: